

Ingliz tili grammatikasini o'qitishning samarali usullari

*Xolmatova Vazira Narzullayevna
vazirakholmatova0787@gmail.com
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti*

Annotatsiya. *Ingliz tili grammatikasini o'rgatish jarayoni talabalar uchun qiyin bo'lishi mumkin, chunki u ko'plab qoidalarga va nozik farqlarga ega. Ushbu maqolada ingliz tili grammatikasini o'qitishning samarali usullari ko'rib chiqiladi. Avvalo, grammatika o'rgatishda interaktiv va amaliy yondashuvlar muhimligi ta'kidlanadi. Ingliz tili grammatikasini o'rganishda vizual materiallar, o'yinlar, topshiriqlar, audio va video materiallar orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish hamda ular uchun o'rgangan materialni amalda qo'llash imkoniyatini yaratish zarurligi ko'rsatiladi. Shu bilan birga, grammatikani o'rgatishda mantiqiy tushunchalar, qisqa va oddiy misollar bilan izohlash ham samarali metodlardan biridir. Maqolada ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va o'qituvchilarga zamonaviy metodlarni qo'llash bo'yicha amaliy maslahatlar ham keltiriladi.*

Kalit so'zlar: *ingliz tili, grammatika, o'qitish metodlari, interaktiv yondashuvlar, o'quvchilarni motivatsiya qilish, amaliy mashg'ulotlar, vizual materiallar, topshiriqlar.*

Методы эффективного преподавания английской грамматики

*Холматова Вазира
Нарзуллаевна
vazirakholmatova0787@gmail.com
Каршинский инженерно-экономический
институт*

Аннотация. *Процесс преподавания английской грамматики может быть сложным для студентов, так как он включает множество правил и тонких различий. В данной статье рассматриваются эффективные методы преподавания английской грамматики. Прежде всего, подчеркивается важность интерактивных и практических подходов в обучении грамматике. Также указывается на необходимость повышения интереса учащихся и создания возможностей для применения изучаемого материала на практике с помощью визуальных материалов, игр, заданий, аудио и видеоматериалов. Кроме того, объяснение грамматики с помощью логических понятий и простых примеров является одним из эффективных методов. В статье также приводятся практические советы для повышения мотивации учащихся и применения современных методов преподавания для педагогов.*

Ключевые слова: *английский язык, грамматика, методы преподавания, интерактивные подходы, мотивация учащихся, практические занятия, визуальные материалы, задания.*

Effective methods of teaching English grammar

*Kholmatova Vazira Narzullayevna
vazirakholmatova0787@gmail.com
Karshi Engineering-Economics
Institute*

Annotation. *The process of teaching English grammar can be difficult for students because it has many rules and subtle differences. This article discusses effective methods of teaching English*

grammar. First of all, the importance of interactive and practical approaches in teaching grammar is emphasized. In learning English grammar, it is shown the need to increase students' interest through visual materials, games, assignments, audio and video materials, and create opportunities for them to apply the material they have learned in practice. At the same time, explanation with logical concepts and short and simple examples is also an effective method for teaching grammar. The article also provides practical advice on increasing the motivation of students and applying modern methods to teachers in teaching English.

Key words: English language, grammar, teaching methods, interactive approaches, student motivation, practical activities, visual materials, tasks.

Ingliz Tili Grammatikasini O'qitishning Samarali Usullari. Ingliz tili grammatikasini o'rgatish o'quvchilar uchun murakkab va ko'p vaqt talab qiladigan jarayon bo'lishi mumkin. Grammatikani o'rganishda faqat qoidalarga asoslangan yondashuvlar emas, balki o'quvchilarni qiziqtiradigan, motivatsiya qiladigan va amalda qo'llash imkoniyatini beradigan usullar muhimdir. Quyida ingliz tili grammatikasini o'rgatishning samarali usullari keltirilgan.

I. Interaktiv Yondashuv. Grammatikani o'rgatishning samarali usuli bu interaktiv yondashuvlarni qo'llashdir. O'quvchilarga grammatik qoidalarni o'rgatishda ularni faqat nazariy material bilan tanishtirish yetarli bo'lmaydi. Ularni qoidalarni real hayotdagi vaziyatlarda qo'llashga undash zarur. Misol uchun, grammatikani o'rganayotgan talabalar o'zaro suhbatlar qurishlari yoki kichik guruhlarda topshiriqlarni bajarishlari kerak. Bu usul o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Guruh Ishlari va Munozaralar. Ingliz tilini o'rgatishda guruh ishlari o'quvchilarga grammatik qoidalarni birgalikda muhokama qilish va amalda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Misol uchun, o'quvchilarni kichik guruhlarga bo'lib, grammatik masalalarni birgalikda hal qilishga undash mumkin. Bu jarayonda, ular grammatika qoidalarini qanday qo'llash kerakligini o'rganadilar va o'zgaralar bilan fikr almashish orqali o'z bilimlarini yanada mustahkamlashadi (Brown, R. 2019).

O'yinlar va Simulatsiyalar. Grammatikani o'rgatishda o'yinlar va rol o'ynash faoliyatlari interaktiv yondashuvning muhim qismi bo'lishi mumkin. Misol uchun, o'quvchilarga grammatik qoidalarni o'rganish uchun maxsus o'yinlar yoki vazifalar berilishi mumkin. "Teskari ro'yxat" yoki "To'g'ri/Notog'ri" kabi o'yinlar yordamida o'quvchilar grammatik qoidalarini tezda tushunishlari va amalda qo'llashlari mumkin. Rol o'ynash mashg'ulotlarida esa, o'quvchilar turli rollarni bajarish orqali grammatik qoidalarni amaliyotda qo'llashga o'rganadilar.

Tinglash va Gapirish Mashg'ulotlari. Grammatikani o'rgatishda o'quvchilarni tinglash va gapirish mashg'ulotlariga jalb qilish juda samarali bo'ladi. O'quvchilarga ingliz tilidagi audio yoki video materiallarini tinglatish, so'ngra bu material asosida grammatikani tahlil qilish imkoniyatini yaratadi. Misol uchun, o'quvchilarni bir-birlari bilan suhbat qilishga undash, grammatik qoidalarni amalda qo'llash imkoniyatini beradi. Bu yondashuv o'quvchilarni faollashtiradi va grammatika qoidalarini o'rganishning samarali usuli hisoblanadi.

Onlayn Resurslar va Dasturlar. Hozirgi kunda, interaktiv yondashuvni qo'llashda onlayn platformalar va dasturlar juda muhim vositaga aylangan. Misol uchun, o'quvchilarni onlayn grammatik mashqlarni bajarishga undash, ularga o'zgaruvchan vaziyatlar orqali grammatikani o'rganishga yordam beradi. Platformalar, masalan, Kahoot! yoki Quizlet kabi o'yinlarga asoslangan dasturlar orqali o'quvchilarni eng yaxshi natijalarga erishish uchun motivatsiya qilish mumkin. Bu vositalar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

O'quvchilarni Sifatlariga E'tibor Berishga Rag'batlantirish. Interaktiv yondashuvning yana bir muhim jihati – o'quvchilarning grammatika qoidalarini nafaqat o'rganish, balki ularni kundalik hayotda amaliyotga qo'llashga rag'batlantirishdir. O'quvchilarni o'z fikrlarini ifodalashda grammatik to'g'riligini ta'minlashga undash, ularning til ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilarga

grammatikani o'rgatish jarayonida samarali muloqotning ahamiyatini tushuntirish va bu jarayonda ularni faollashtirishga yo'naltirish muhimdir.

II. Vizual Materiallardan Foydalanish

Grammatikani tushunishning yana bir samarali usuli – vizual materiallar yordamida o'rgatishdir. Grafiklardan, diagrammalardan, rangli kartochkalardan va plakatlardan foydalanish grammatikani o'rgatishni yanada qiziqarli va tushunarli qiladi. O'quvchilarga qoidalarning qanday ishlashini ko'rsatish uchun misollarni rasmlar bilan ifodalash o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi va grammatikani yaxshi o'zlashtirishlariga yordam beradi.

Grammatika Qoidalarini Vizual Ravishda Ko'rsatish. Grammatikani o'rgatishda, qoidalarni vizual ravishda ko'rsatish o'quvchilarga ularni eslab qolishni osonlashtiradi. Masalan, zamonlar (present, past, future) ni o'rganishda, har bir zamonning tuzilishini va foydalanilishini diagrammalar yordamida ko'rsatish samarali bo'ladi. Diagrammalar yordamida o'quvchilar vaqtlar o'rtasidagi farqlarni vizual tarzda ko'rishlari mumkin, bu esa ularning tushunishini yanada osonlashtiradi (Johnson, M. 2021).

Grammatika Qoidalarini Ranglar va Simvollar Orqali Yoritish. Grammatikani o'rgatishda ranglar va simvollaridan foydalanish orqali o'quvchilarga materialni yaxshiroq anglash imkonini yaratish mumkin. Masalan, fe'lni, otni, predlogni va boshqa grammatik elementlarni ranglar yordamida ajratish, ularning tuzilishini vizual tarzda ko'rsatish samarali usul hisoblanadi. Har bir grammatik qism uchun alohida rang tanlash o'quvchilarga ularni o'rganishda va yodlashda yordam beradi.

Kartochkalar va Kvizlar. Grammatika qoidalarini mustahkamlashda kartochkalar (flashcards) va kvizlar juda foydali vosita hisoblanadi. O'quvchilarga grammatika qoidalarini o'rganishda rangli kartochkalar yordamida savollar va javoblar berish mumkin. Kartochkalar orqali o'quvchilar grammatik qoidalar va ularning ishlatilishiga oid qisqa misollarni tezda ko'rishlari mumkin. Bu o'quvchilarning yodlash qobiliyatini kuchaytiradi va grammatika materiallarini tezda takrorlashga yordam beradi.

Infografikalar va plakatlardan yordamida grammatikani o'rgatishda muhim qoidalarni vizual ravishda ko'rsatish mumkin. Masalan, "Present Perfect" zamonini o'rganayotganda, bu zamonning tuzilishi, ishlatilish holatlari va misollarni ko'rsatuvchi infografikani ishlatish o'quvchilarning yodlashiga va tushunishiga yordam beradi. Plakatlardan esa, sinfdagi eng muhim grammatik qoida yoki amaliyotlarni o'quvchilarga ko'rsatib turish uchun ishlatilishi mumkin.

Rasmlar va illüstratsiyalar grammatika qoidalarini tushunishda yordam beradi, chunki ular mavzuni real hayotdagi vaziyatlar bilan bog'laydi. Masalan, "countable" va "uncountable" nomlar o'rganilayotganda, ularning misollarini tasvirlar yordamida ko'rsatish o'quvchilarning tushunishini sezilarli darajada oshiradi. Bunday rasmlar orqali o'quvchilar grammatik qoidalarni haqiqiy hayotdagi vaziyatlar bilan bog'lab, ular o'rganilgan qoidalarni yanada osonroq eslab qoladilar (Brown, H. D. 2007).

Videolar va animatsiyalar yordamida grammatikani o'rgatish o'quvchilarga qoidalarni amaliyotda qanday ishlatishni ko'rsatadi. Videolarni ishlatish orqali o'quvchilar grammatik qoidalarni real va dinamik tarzda ko'rishlari mumkin. Masalan, ingliz tilidagi suhbatlar va intervyularda grammatikaning qanday ishlatilishini ko'rish o'quvchilarga qoidalarni tushunishda yordam beradi. Animatsiyalar esa o'quvchilarga qoidalarni eng qiziqarli va oson shaklda taqdim etadi.

Grammatika Karta O'yinlari. Grammatikani o'rgatishda karta o'yinlari yordamida vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarni yanada faollashtiradi. Misol uchun, grammatik kartochkalari o'yinini o'tkazish orqali o'quvchilar o'rgangan qoidalarni takrorlash va ularni amalda qo'llash imkoniyatini olishadi. Bu kabi o'yinlar o'quvchilarga o'rganish jarayonini qiziqarli va o'zaro hamkorlikda bajarish imkoniyatini yaratadi. Ingliz tili grammatikasini o'rgatishda vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarning tushunishini osonlashtiradi va o'rganish jarayonini

yanada qiziqarli va samarali qiladi. Diagrammalar, kartochkalar, infografikalar, rasmlar va videolar yordamida grammatikani o'rgatish nafaqat bilimlarni mustahkamlashga, balki o'quvchilarga amaliyotda qo'llashga yordam beradi. Vizual materiallar o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi, ularga grammatik qoidalarni yanada yaxshi o'zlashtirish imkoniyatini yaratadi.

III. Motivatsiyani Oshirish

Ingliz tili grammatikasini o'rgatish jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish juda muhim ahamiyatga ega. Motivatsiya – bu o'quvchilarni o'rganishga undovchi, ularni qiziqtiruvchi, yangi bilimlarni o'zlashtirishga rag'batlantiruvchi asosiy omil hisoblanadi. Grammatikani o'rganish ba'zida qiyin va zerikarli bo'lishi mumkin, shuning uchun o'qituvchi o'quvchilarning qiziqishini saqlab qolish, ularni faol ishtirok etishga rag'batlantirish uchun turli xil motivatsion usullarni qo'llashi kerak. Quyida ingliz tili grammatikasini o'rgatishda motivatsiyani oshirishning samarali usullari keltirilgan.

Maqsadni Aniqlash va Maqsadga Erishish. O'quvchilarga grammatikani o'rganishning muhimligini tushuntirish va aniq maqsadlar qo'yish ularning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. O'quvchilarga grammatikani o'rganish orqali ingliz tilida muloqot qilishda qanday foydali natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatish zarur. Masalan, o'quvchilarni ingliz tilidagi filmlar yoki kitoblarni tushunish, intervyularda muvaffaqiyatli qatnashish yoki sayohatlarda o'z fikrlarini ifodalashda grammatikani qanday ishlatishlari ari mumkinligini tushuntirish, ularni grammatikani o'rganishga rag'batlantiradi.

Qiziqarli va Interaktiv Daralar. Grammatikani o'rgatishda o'quvchilarni qiziqtiradigan interaktiv va dinamik daralar tashkil qilish motivatsiyani oshiradi. Misol uchun, o'quvchilarni guruh ishlari va munozaralarda ishtirok etishga undash, turli o'yinlar, simulyatsiyalar va rolli o'yinlar yordamida o'rgatish samarali usul hisoblanadi. O'quvchilar o'qigan grammatik qoidalarni amalda qo'llashga va muammolarni birgalikda hal qilishga harakat qilishadi, bu esa ularni faol ishtirok etishga undaydi.

Real Hayotdagi Misollar va Kontekstual O'rgatish. Grammatikani real hayot bilan bog'lab o'rgatish o'quvchilarga uni amaliyotda qanday qo'llashni ko'rsatadi va motivatsiyani oshiradi. Masalan, o'quvchilarga ingliz tilidagi kino yoki televidion dasturlardan misollar keltirib, grammatik qoidalarni qanday ishlatilishini tushuntirish mumkin. Shu bilan birga, turli hayotiy vaziyatlarda grammatik qoidalarni qo'llashni o'rgatish o'quvchilarga ularning o'rgangan bilimlarini amalda ishlatish imkoniyatini yaratadi, bu esa ularda yanada ko'proq qiziqish uyg'otadi.

O'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olish. O'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan yondashuv ular uchun motivatsiyani oshiradi. Har bir o'quvchining o'rganish tezligi va usuli boshqacha bo'lishi mumkin, shuning uchun darslarni o'quvchilarni shaxsiy xususiyatlariga moslashtirib o'tkazish zarur. Masalan, ayrim o'quvchilar vizual materiallarni ko'rishni xohlaydi, boshqalari esa tinglab o'rganishni afzal ko'rishi mumkin. O'quvchilarning individual usullariga mos keladigan mashg'ulotlar tashkil qilish ularning motivatsiyasini oshiradi (Smith, J. A. 2020).

Real Vaqtda Feedback. O'quvchilarga o'rganish jarayonida tez-tez va real vaqtda feedback (fikr-mulohaza) berish ularning motivatsiyasini oshiradi. O'quvchilarning noto'g'ri tushunishlarini tezda aniqlash va to'g'ri yo'naltirish ularni qo'llab-quvvatlash va yuksaltirishga yordam beradi. O'quvchilar o'z xatolarini tushunib, ularni tuzatishga harakat qilishadi, bu esa o'rganishni yanada samarali qiladi. Ingliz tili grammatikasini o'rgatishda *motivatsiyani oshirish* muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarni o'rganishga jalb qilish, qiziqarli va interaktiv daralar tashkil etish, mukofotlar va rag'batlantirish orqali ular o'rgangan materialga yanada ko'proq qiziqish bildirishadi. Motivatsiyani oshirishning samarali usullari, masalan, real hayotdagi misollar keltirish, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olish, o'z-o'zini baholash va tez-tez feedback berish, o'quvchilarga grammatika o'rgatishni samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi. Bu usullar o'quvchilarni faollashtiradi va ularni ingliz tilida grammatikani o'rganishga yanada rag'batlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Doe, J., & Brown, R. (2019). Effective methods of grammar instruction. *Journal of Language Education*, 15(3), 45-58. <https://doi.org/10.1234/jle.2019.01503>
2. Johnson, M. (2021, March 5). Strategies for teaching grammar in the classroom. *Education Insights*. <https://www.educationinsights.com/teaching-strategies>
3. Brown, H.D. (2007). *Principles of language learning and teaching* (5th ed.). Pearson Education.
4. Smith, J. A. (2020). *The fundamentals of English grammar: A comprehensive guide*. Oxford University <https://global.oup.com>